

Sotsiaalministeerium

Teie: 19.06.2024 nr SOM/24-0667/-1K

Meie: 16.07.2024 nr 1-7/138-4

**Perehüvitiste seaduse ja teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu (toitjakaotustoetus)
kooskõlastamine**

Austatud minister

Esitasite kooskõlastamiseks perehüvitiste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (toitjakaotustoetus) eelnõu ja seletuskirja. Käesolevaga juhime tähelepanu järgnevale.

1. Eelnõu punkti 6 kohaselt täiendatakse paragrahvi 12 lõikega 7. Teeme ettepaneku ühtlasi korrastada ka lõiget 6, mis sätestab:

„§ 12. Perehüvitiste maksmise peatamine ja jätkamine

(6) Sotsiaalkindlustusamet peatab perehüvitiste maksmise perehüvitisi saavale isikule, kui tema suhtes on algatatud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetlus või kui tema suhtes on algatatud tagaotsimismenetlus põhjusel, et isik hoiab kõrvale vabaduskaotusliku karistuse kandmisest. Perehüvitiste maksmist jätkatakse, kui peatamise põhjus on ära langenud.“.

Karistusseadustikus mõistet „vabaduskaotuslik karistus“ ei kasuta, selle asemel kasutatakse mõistet „vangistus“. Ka riikliku pensionikindlustuse seadus sätestab:

„§ 46¹. Pensioni maksmise peatamine isiku kadumise korral

(1) Kui pensionär on teadmata kadunud või ta on kuulutatud tagaotsitavaks põhjusel, et ta hoiab vangistuse kandmisest kõrvale, peatatakse pensioni maksmine ühe kuu möödudes alates politseilt vastava teabe saamisest.“.

Viidatud paragrahvi 12 lõikega 6 seonduvalt tuleks üle vaadata ka paragrahv 11, mis sätestab:

„§ 11. Politsei- ja Piirivalveameti teatamiskohustus

Politsei- ja Piirivalveamet teavitab Sotsiaalkindlustusametit tagaotsimismenetlusest või teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse lõpetamisest kümne tööpäeva jooksul.“.

Paragrahvi 12 lõike 6 kohaselt peatab Sotsiaalkindlustusamet perehüvitise maksmise juhul, kui isikus suhtes on algatatud tagaotsimismenetlus põhjusel, et isik hoiab kõrvale

vabaduskaotusliku karistuse kandmisest. Seega PPA Sotsiaalkindlustusametit kõigist tagaotsimistest teavitama ei pea.

Kriminaalmenetluse seadustiku § 140 lõike 1 kohaselt võib menetleja määrusega kuulutada tagaotsitavaks kahtlustatava, süüdistatava, kannatanu, tsiviilkostja või tunnistaja, kes ei ole kutse peale ilmunud käesoleva seadustiku §-s 170 nimetatud mõjuva põhjuseta ja kelle asukoht ei ole teada ning **kohtuotsuse täitmisest kõrvalehoiduva süüdimõistetu.**

Teeme ettepaneku kaaluda, kas perehüvitiste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse sätted teavitamise ja peatamise osas – mitme päeva jooksul tuleb teavitada ja mis hetkest maksmine peatatakse – tuleks ühtlustada.

2. Eelnõu punkti 10 kohaselt seadust täiendatakse §-ga 19¹ järgmises sõnastuses:

„§ 19¹. Toitjakaotustoetus

(1) Õigus toitjakaotustoetusele on lapsel, kelle vanem on surnud või teadmata kadunud ning politsei on tema suhtes algatanud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse.

*(2) Õigus toitjakaotustoetusele tekib vanema surma päevast või **kuue kuu möödumisel päevast**, kui politsei on vanema suhtes algatanud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse.*

(3) Õigus toitjakaotustoetusele lõpeb:

*3) teadmata kadunud vanema asukoha kindlakstegemisel või **viie aasta möödumisel teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse algatamisest.**“.*

Kehtiva riikliku pensionikindlustuse seaduse § 20 lõike 5 järgi määratakse toitjakaotuspension ka juhul, kui toitja on teadmata kadunud ja politsei on tema suhtes algatanud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse ning **politsei ei ole suutnud tema asukohta kindlaks teha 12 kuu jooksul.**

Teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamiseks on 6 kuud väga lühike aeg, millega kaasneb oht, et seda hakatakse hüvitise saamiseks ära kasutama. Nimelt võib see kaasa tuua uue pettuste liigi tekke ning suurendada menetluste läbiviimisega politsei koormust. Nt lapsevanem läheb välisriiki ega suhtle enam lähedastega. Kui nüüd pere sooviks saada lississetulekut, siis saaks politseile teha avalduse isiku teadmata kadunuks jäämise kohta, kuigi isiku kodust lahkumise põhjused on tegelikult mõlemale poolele teada. Eriti keeruliseks muutub isiku asukoha tuvastamine siis, kui informatsiooni on vajalik saada Vene Föderatsioonist, Valgevenest või muust kolmandast riigist.

Riskide maandamiseks peaks seaduses olema ette nähtud võimalused ebaseaduslikult saadud hüvitise sissenõudmiseks või teiste hüvitiste/toetuste/pensionide arvelt tasaarvelduste tegemiseks.

3. Eelnõu punktiga 12 muudetakse paragrahvi 35 lõiget 2 ja sõnastatakse see järgmiselt:

„(2) Ema vanemahüvitist on õigus saada 70 kalendripäeva enne lapse eeldatavat sünnikuupäeva isikul, kelle raseduse on tuvastanud arst või ämmaemand ja kes vastab ühele järgmistest tingimustest:

1) tal on õigus saada ajutise töövõimetuse hüvitist ravikindlustuse seaduse alusel;

2) ta ei tööta ja tema lapse teine vanem on surnud, mille kohta esitab ema Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku tõendi.“;

Seletuskirjas on selle punkti kohta öeldud järgmist: „Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse PHS § 35 lõikes 2 nende isikute ringi, kellel on õigus saada ema vanemahüvitist 70 päeva enne lapse eeldatavat sünniaega. Lisatakse mittetöötavad rasedad naised, kelle sündiva lapse teine vanem on surnud. Lapse ja surnud vanema vahelise seose kinnitamiseks tuleb emal SKA-le esitada kirjalik tõend. Abielu puhul on põlvnemine eeldatav. Muudel juhtudel tuleb esitada üks järgmistest tõenditest:

- lapse isaduse omaksvõtu avaldus (kui lapse isa jõudis selle teha);
- kunstliku viljastamise korral põlvnemise aluseks olev nõusolek;
- muudel juhtudel lapse ema kirjalik teatis isaduse kohta.“.

Seletuskirjast lähtuvalt on aru saada, et Sotsiaalkindlustusametile ei ole vaja tõendit võimaliku isa surma kohta, vaid naise kirjalikku kinnitust lapse eostanud isiku kohta. Eeldatakse naise sõnade õigsust sündimata lapse isa kohta. See on ka õige, sest isadust ei saa tõendada tõendiga kuna laps ja isa ei ole rahvastikuregistris. Seega ei saa olla sättes kirjaliku tõendi nõuet.

Palume selle sätte sõnastus esitatud märkuse pinnalt uuesti üle vaadata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Ingrid Puurtee 6125067
Ingrid.Puurtee@siseministeerium.ee